

КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКЕ “НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО”

Нині, після розпаду тоталітаризму, маємо широкий доступ і можливості як для переосмислення, так і оцінки тих цінностей історичних реалій, які з тих чи інших причин у недалекому замовчувалися. Тим більше, коли мова йде про Україну і Німеччину.

Переддень 20-тих років нашого століття як у Європі, так і у світовій історії був політично зрадикалізований і проходив у геополітичному протиборстві між державами, ворожнечі і воєн, і наслідком цих протиборств було зникнення з карти Європи Австро-Угорської і Російської імперій, виникнення воєнних держав.

У 1917-1919 роках український народ вів боротьбу за своє визволення з-під російського гніту, проти більшовизму.

Саме у ці політично зрадикалізовані роки, зокрема у 1918 році, у Німеччині створюється Культурно-просвітницьке “Німецько-українське товариство” – “Deutsch – Ukrainische Gesellschaft”.

Засновниками були Пауль Рорбах та Аксель Шмідт – Paul Rohrbach und Axel Schmidt. Про них і наша розповідь, але насамперед подамо про їхню діяльність стислі довідки.

“Пауль Рорбах (1869-1956), уродженець Естонії, теолог, історик, публіцист. П.Рорбах у своїх численних публікаціях століть з’ясував загрозу експансії Росії і обґрунтував погляд про цілковиту національну і культурну відрубність України від Росії та далекосяжне значення українського питання для світової політики. Особливу вагу мали ці питання Рорбаха під час першої та другої світових воєн, що й створило йому опінію великого приятеля України. (Енциклопедія Українознавства (ЕУ). – Т. 7. Перевидання в Україні. – Львів. – 1994. – с. 2570 – 2571).

З 1918 по 1924 рр. П.Рорбах був головою “Німецько-українського товариства”, а генеральним секретарем товариства у ці роки був Аксель Шмідт.

Аксель Шмідт (1870-1940) народився у Тарту (Естонія), публіцист. У 1911 р. переселився до Берліну, де редагував часописи «Німецька політика» – “Deutsche Politik” (1917 – 1921), а згодом, у 1925 – 1928 роках “Німецька думка” – “Deutsche Gedanke”.

У 1918 – 1924 роках А.Шмідт був генеральним секретарем “Німецько-українського товариства” (ЕУ. – Львів. – 1994. – 2630).

“Німецько-українське товариство” мало свій друкований орган – часопис “Ukraine” – “Україна”. З 1916 по 1926 рік вийшло 40 чисел. Ось що писав у першому номері П Рорбах: “... у нашій українській політиці ми стоїмо перед полем у руїнах, як наслідок помилки, але добрий обробіток цього поля дасть у майбутньому добрі плоди”.

На сторінках часопису "Україна" друкувалися матеріали з історії, культури, економіки України. А з кінця 1922 року на сторінках часопису виступають відомі вчені в еміграції Іван Мірчук, Зенон Кузеля, Дмитро Дорошенко, Дмитро Антонович, Софія Русова, Сергій Сірополько та інші.

З кінця 1926 року по 1948 рік товариство із-за політичних подій та війни не працювало, не виходив і часопис "Україна".

У 1948 р. за ініціативою Гр. Прокопчука товариство відновило свою діяльність у Мюнхені, а у 1952 році відновив свою діяльність і часопис "Україна", але уже під новою назвою "Ukraine in Vergangenheit und Gegenwart" – "Минуле і сучасне України", а головним редактором був Гр. Прокопчук.

У повоєнні роки на сторінках часопису друкуються чимало статей, наукових розвідок з історії України, літератури, мистецтва і культури. У цей час вийшло чимало книжок, брошур і монографічних досліджень, зокрема про відомого українського поета і перекладача Юрія Клена – Освальда Бурггарда (1891-1947), про Т.Г.Шевченка, про українців у Німеччині та інші. У ці роки товариство влаштовує концерти, вистави та інші культурно-просвітницькі заходи, зокрема до 150-річчя народження Т.Г.Шевченка, до 100-річчя народження Михайла Грушевського.

У 1960 році "Німецько-українське товариство" злилося з "Німецько-українським товариством ім. Гердера" – "Deutsch – Ukrainische Herder-Gesellschaft".

"Німецько-українське товариство" як і його друкований орган – часопис "Україна" – це яскрава сторінка в історії німецько-українських взаємин. А наслідки цих взаємин Аксель Шмідт узагальнив у книзі "Ukraine. Land der Zukunft" – "Україна. Країна майбутнього", яка вийшла 15-го червня 1939 року у Берліні.

Актуальність цієї книжки і нині, на нашу думку, беззаперечна, а діяльність німецько-українського товариства варта детального дослідження.